

Instituția de învățământ: Liceul „Regina Maria” Dorohoi

PROGRAMĂ OPȚIONAL (CDS)

PERSONAJUL LITERAR

**CLASA a XI-a E
Profilul uman, specializarea filologie
1 oră/săptămână
An școlar 2023 - 2024**

Prof. Șmocot Paraschiva-Cezărica, gr. did. I

Denumirea opționalului: PERSONAJUL LITERAR

Tipul: Opțional la nivelul disciplinei, cu rubrică proprie

Aria curriculară: Limbă și comunicare

Clasa: a XI-a E (filologie)

Durata: 1 an

Număr de ore săptămânal: o oră

Autorul: profesor Șmocot Paraschiva-Cezărica

Abilitate pentru susținerea cursului: profesor titular, gradul I

Notă de prezentare

Atitudinea elevului față de opera literară e calificată ca o construcție amplă de reacții afective dinspre subiectul educației literar-artistice cu privire la opera literară. Această construcție presupune comprehensiune, experiență lectorală, interes, motivație, selectivitate, gust estetic, judecățile de valoare ale subiectului fiind raportate la idealurile artistice, crezul artistic, sistemul de valori general-umane. Finalitatea opționalului este orientarea subiectului către un anumit comportament față de opera literară ca pretext al cunoașterii de sine.

Opționalul va concentra în jurul său un ansamblu de lecții netradiționale sau cu implicații nonstandard, desfășurate pe parcursul anului de studiu, timp de o oră școlară. Necesitatea abordării unui tip special de lecții se explică prin faptul că atitudinea elevului pentru opera literară trebuie stimulată, iar comportamentul ce rezultă trebuie motivat într-o manieră deosebită, preferențial ludică, proprie vârstei elevului sau ținând cont de particularitățile individuale. Finalitatea atitudinală – coordonată dominantă a opționalului propus este solicitată în cadrul orelor destinate acestui curs. Elevul va fi îndemnat să valorifice virtuțile personajului literar ca pretext al cunoașterii de sine și al dezvoltării intelectuale.

Elevii vor avea posibilitatea să fie personaje în rol de actori, judecători, scriitori, regizori, prezentatori prin atelierile de creație care se succed în paralel cu atelierile de lectură. Astfel, pe parcursul prezentării romanului, personajele literare evoluează, trecând de la simplu la complex, punându-se accent nu pe intrigă și acțiune, ci pe destinul personajului, spre agentul care declanșează evenimentele, de la aglomerarea de întâmplări externe, spre romanul vieții interioare. Valoarea unei opere nu poate fi definită fără a vorbi de personajele sale, deoarece ele reprezintă unele dintre elementele fundamentale ale operei literare.

Competențe generale

- 1) Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii române în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
- 2) Emiterea, organizarea și integrarea ideilor în scris
- 3) Utilizarea corectă a cuvintelor în context
- 4) Receptarea mesajului scris, din texte literare în scopuri diverse

Valori și atitudini

1. Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi
2. Asumarea unui set de valori personale care să confere identitate persoanei
3. Dezvoltarea gândirii critice, flexibile și prospective

4. Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și comunitară
5. Acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.

Competențe specifice și conținuturi

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Familiarizarea cu terminologia specifică	- Repere teoretice: conceptul “personaj”, funcțiile personajului; clasificare; modalități de caracterizare a personajului
1.2. Exprimarea opiniei față de comportamentul și atitudinile personajelor literare	- Mesajul textelor. Comportament, atitudini. - Funcțiile personajului; relația realitate-ficțiune în realizarea personajului epic/dramatic.
1.3. Argumentarea propriei poziții față de comportamentele și atitudinile personajelor	- Texte literare. Piese de teatru. Filme - Comportament, atitudini, cunoștințe
1.4. Investigarea modului în care lectura permite dezvoltarea personală	- Lectura exploratorie - Investigarea textului
1.5. Gestionarea eficientă a informațiilor obținute prin actul de lectură în vederea dezvoltării personale	- Influență și schimbare - Viziunea asupra sinelui și asupra lumii

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Compararea unor texte diferite, piese de teatru și filme care abordează problematică variată. Analiza atitudinii personajului.	- Texte literare. Piese de teatru. Filme - Comportament, atitudini, cunoștințe
2.2. Interpretarea problematicii textelor citite, de la piesele de teatru și filmele vizionate și de la punctele de vedere exprimate de colegi pe marginea acestora	- Texte literare. Piese de teatru. Filme - Performanța și descrierea comportamentală

Sugestii metodologice

Programa oferă posibilitatea organizării flexibile a învățării într-un număr variabil de lecții. Textele literare selectate vor fi legate tematic de problema abilităților de viață. Textele literare pot fi selectate atât din literatura română, cât și din literatura universală.

Se poate opta pentru selecția unor texte, piese de teatru și filme diverse.

Numărul de texte literare selectate destinate lecturii este de cel puțin 5 (fragmente sau integrale) proză narativă și text dramatic. Conținuturile învățării sunt împărțite în două grupe :

- 1) Aspecte teoretice – terminologie
- 2) Exerciții și aplicații

În prima etapă, elevii vor fi familiarizați cu noțiunile specifice domeniului, punându-se accent pe însușirea, înțelegerea și definirea conceptelor-cheie. Partea a doua le va oferi elevilor posibilitatea aplicării acestor concepte pe texte interesante, variate din punct de vedere tematic, al limbajului artistic folosit. Este indicat ca aplicațiile să reprezinte elementele dominante ale cursului, aspectele teoretice fiind doar baza pentru acestea.

Activități de învățare

Activitățile de predare-învățare-evaluare se vor desfășura într-o unitate de timp de o oră, ceea ce implică structurarea conținuturilor pentru o abordare logică și coerentă în cadrul unor scenarii didactice atractive, dinamice, care să îmbine activitatea individuală și frontală cu cea în perechi sau în grup. Scenariile didactice trebuie să fie structurate după modelul: evocare (intrare în temă, actualizarea cunoștințelor), realizarea sensului (predarea-învățarea de noi cunoștințe), reflecție și extindere. Rolul central în procesul de predare-învățare îl are dezvoltarea curiozității elevilor asupra posibilităților diverse de exprimare a propriilor gânduri și sentimente, dar și asupra universului textului.

Competențele specifice pot fi formate prin oricare dintre conținuturile asociate, iar valorile și atitudinile vor fi avute în vedere atât în selecția textelor, cât și în abordarea concretă a acestora. Pentru formarea calităților unui lector activ și critic, capabil de discernământ, elevilor li se va cere să-și exprime opinia despre mesajul textelor, despre valorile și ideile promovate identificate la nivelul personajelor/persoanelor din textele citite.

Profesorul va aborda textele din perspectivă transcuroriculară prin utilizarea metodelor interactive specifice dezvoltării gândirii critice, astfel încât textul să fie pretext pentru înțelegerea sinelui și a lumii.

Materiale – suport (orientative)

Basmul cult – **Povestea lui Harap – Alb** de I. Creangă

Nuvela – **Moara cu noroc** de I. Slavici

Romanul obiectiv – realist **Ion** de L. Rebreanu

Romanul obiectiv – realist de factură balzaciană **Enigma Otiliei** de G. Călinescu

Romanul obiectiv **Mara** de I. Slavici

Romanul tradițional **Baltagul** de M. Sadoveanu

Comedia **O scrisoare pierdută** de I.L.Caragiale

Evaluarea

Evaluarea se va realiza, de regulă, prin metode complementare (observarea sistematică a comportamentului, interviul, portofoliul, autoevaluarea, jurnalul de lectură, proiectul, licitația de idei, procesul judiciar simulat, invitația la bal etc.) care permit evaluarea reacțiilor, a învățării și a comportamentului elevilor.

Dezvoltarea competenței digitale se va realiza prin activități de învățare ce au ca scop formarea la elevi a deprinderii de a folosi internetul și softurile educaționale ca sursă de documentare și de a utiliza critic și creativ mijloacele media electronice. Evaluarea se va realiza prin :

- jocuri de rol
- rezolvări ale unor sarcini centrate pe probleme de receptare a textului epic, atât individuale, cât și pe echipe
- analize și identificări ale unor teme și motive, etc.
- studii de caz.

Bibliografia

1. Battaglia, Salvator, **Mitografia personajului**, Traducere de Alexandru George, București, Editura Univers, 1976.
2. Călinescu, George, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**, ediția a II- a revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, București, Editura Minerva, 1985
1. Cornea, Paul, **Introducere în teoria lecturii**, ediția a II-a, Iași, Polirom, 1998
2. Marino, Adrian, **Hermeneutica ideii de literatură**, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987
3. Popovici, Vasile, **Eu, personajul**, București, Editura Cartea Românească, 1988.
4. Popovici, Vasile, **Lumea personajului. O sistematică a personajului literar**, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1997
5. **Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989**, București, Editura Academiei, 2005
8. **Dicționar de personaje literare din proza și dramaturgia românească**, vol. I - II, ediția a IV-a revizuită și adăugită, cu o prefață de prof. univ. dr. Paul Cornea, Pitești, Editura Paralela 45, 2002